

Machiel Braaksma zet een bijzondere trein op het spoor bij het station van Harrekrammele. FOTO CATRINUS VAN DER VEEN

Perfect kinderboek vol oude rommel

De locomotieven zijn gemaakt met een oude Philishave of een strijkijzer. Het kartonnen station heeft deuren van knäckebröd. Marrumer Machiel Braaksma maakte er absurde verhaaltjes bij, en ziedaar: *Harrekrammele*, een kinderboek én een tentoonstelling in het Fries Museum.

ROB LEEHMUIS

‘**W**at wordt je volgende boek?’ was zomaar een vraag die kunstenaar Machiel Braaksma kreeg. Vijf jaar later is het resultaat klaar, *Harrekrammele*: een kinderboek voor volwassenen dat gaat over treinen, het door beesten bewoonde dorp *Harrekrammele*, Chinezen, achterstevoren praten of een cijfergekke stationschef.

Die verhalen zijn weer gebaseerd op maquettes van treinen en stations, bevolkt door kevertjes, olifanten en egels. Braaksma fotografeerde ze, en het lijkt allemaal net echt. Pas in tweede instantie zie je waar al die rekwisieten van gemaakt zijn: oude rommel, grof gezegd. Het station van *Harrekrammele* is opgetrokken uit kartonnen dozen, plastic koffielepeltjes en knäckebröd, het wachthokje is van een oude keukenpapierrolhouder van Brabantia. De ene locomotief is gemaakt van een strijkijzer, een ander van een thermoskan met een aardappelstamper. Met een schoorsteen van een fietsdynamo. Maar toch blijven het locomotieven.

Helemaal bovenin het Fries Museum legde Braaksma (1959) gisteren de laatste hand aan de tentoonstelling, die vandaag open gaat. De modellen en maquettes staan er, het boek ligt er ook. Voor het grote publiek is het waarschijnlijk de goedkoopste manier om met *Harrekrammele* kennis te maken, want het is maar in een oplage van honderd exemplaren verschenen, elk een kunstwerk op zich. De foto’s maakte Braaksma allemaal zelf. De boeken bond hij zelf in rood reptielenleer in, met kapjes van goudsatijn en letters van bladgoud. Ze kosten dan ook 230 euro per stuk. In het museum ligt ook een exemplaar met struisvogelleer en parelhoenveren erin verwerkt. Het kwam allemaal door Braaksma’s diepe behoefte om een keer iets perfects te maken, vertelt hij. „Ik woe ris hielendal myn eigen

aaï lizze en elkenien fan de sokken blaze.” Aan de maquettes werkte hij minstens weken, om soms te concluderen dat het niet goed genoeg was. „Ik woe gjin inkel kompromis slute.” Aan zijn maquette van het Rietveld-Schröderhuis werkte hij bijvoorbeeld een maand. Eerst zie je een perfect schaalmodel, pas daarna zie je dat er bureau-mappen, inbussleutels, rietjes, potloden en een puntenslijper aan te pas zijn gekomen. „Yn it boek hjit it no ek it Rietveld-Schröder-Braaksmahûs”, grinnikt Braaksma. En het staat aan de Reidfjildstrjitte: een van de talloze taalgrapjes die *Harrekrammele* rijk is.

Want Braaksma’s hang naar perfectie sluit gevoel voor humor niet uit, integendeel. De verhaaltjes in *Harrekrammele* volgen een volstrekt eigen, absurde logica. Want waarom blaast de conducteur op een fluit wanneer de trein wegrijdt? Omdat de harp drie keer op het spoor viel en werd overreden door een trein. En waarom knipt een conducteur kaartjes? Omdat de egel zo graag ‘gatsjepripper’ wilde worden dat hij zijn eigen beroep verzon.

Het dorp *Harrekrammele* ontstond ook toen een bakker in de regen met zijn fiets vol brood over de kop sloeg en al zijn brood nat werd.

Eigenlijk is ‘Harrekrammele’ tweetalig: Fries en Chinees

De bakker riep „Harrekrammele”, en fietste verder, maar de beestjes aten hun buik eraan rond en stichtten het dorp omdat ze hoopten dat er nog eens een bakker over de kop zou slaan.

Chinezen krijgen een speciale plaats in het boek. Eigenlijk is *Harrekrammele* tweetalig: Fries en Chinees. „Dy klapwjukjende karakters jouwe it ferhaal emoasje mei, sa liket it.” De reden waarom? Braaksma moest lachen om de naam van Chinees Restaurant Mei Wah, in Leeuwarden. „Sa kaam ik derefter dat in soad Fryske wurden hiel goed foar Sineesk trochgeane kinne.” Dus heet in *Harrekrammele* een oud Chinees dametje met een rollator Kin Min Mei. Een drieste puber heet Ho No Jong, en een baby die zijn luiers nog volpoept Jong Mei Dong.

Het Chinees heeft Braaksma niet laten vertalen, maar door Google Translate laten doen. „Ik hie gjin sint mear oer”, legt hij uit. Stiekem hoopt hij ergens dat er een Chinees boos op hem afkomt om hem aan te spreken op het erbarmelijke Chinees in *Harrekrammele*: „Dan kin ik it echt oersetse litte en útbringe yn in oplage fan ien miljard.”

Of de Friese versie ooit in een grotere oplage verschijnt, dat is trouwens nog wat twijfelachtig. „Ik haw deroer yn petear west mei in útjouwer. Mar dan moat it formaat lytser, en it kin fansels net sa moai útjûn wurde. Der sit in kosteplaatsje oan, en it wurdt yn alle gefallen minder.” Waar Braaksma wel van droomt, is een Engelse vertaling. „Nee, net Nederlânsk, it Frysk slacht nei de oersetting yn it Nederlânsk wat dea. It Ingelsk lient him der folle better foar.”

De tentoonstelling *Harrekrammele* is vanaf vandaag in het Fries Museum te zien. De officiële opening is op 17 oktober. Het boek *Harrekrammele* is in de winkel van het Fries Museum te krijgen, en via Machiel Braaksma zelf. www.machielbraaksma.nl